

temidden van een reeks uitbundige lofprijzingen voor diens prestaties, de curieuze zinsnede voor: 'Wij hebben niet gesproken van den bouw van dozijnen scholen naar het systeem De Jongh, ruim en luchtig rustig op binnenterreinen, waar geen dure gevels noodig waren. . . ' De lezer kent ze, die luchtige en rustige scholen, vierkante bakstenen blokken omringd door de achtergevels der al even kleurloze etagewoningen, via een poort en een door schuttingen afgesloten loopgang toegankelijk, de lokalen geschilderd in saaie grijsgroene kleur en versierd met schablonenrandjes waarop kippen en bladmotieven zich eindeloos herhaalden, verlicht door gaslampen, verwarmd door een hoge kolomkachel in de hoek. In geen enkel opzicht met onze moderne scholen te vergelijken en toch. . . Ikzelf, die mijn kinderjaren op zulk een school heb doorgebracht, kan bezwaarlijk beweren daardoor – zoals het tegenwoordig heet – gefrustreerd te zijn geworden. En voor de snel groeiende bevolking was de bouw van vele dergelijke scholen voor het ogenblik zeker een uitkomst. Toch zal hierna dit onderwerp in een ander verband nog even te berde worden gebracht.

Aan het slot van de reeks van projecten, zijn arbeid aan de plannen voor stadsuitbreiding. In dit opzicht waren dus de huidige directeur van Stadsontwikkeling en die van Gemeentewerken in één man De Jongh verenigd. Het is mij niet mogelijk, minder nog dan bij de behandeling van zijn werken op het gebied van haven en technische objecten, op de voet te volgen wat hij verrichtte op het gebied van de uitbreidingsplannen. Maar wanneer ik volsta met enkele summiere aanduidingen, moet mij wel van het hart dat zijn grootste kracht niet in de eerste plaats op dit terrein heeft gelegen. In de Rotterdamse Jaarboekjes van 1935 en 1936 heeft L. J. C. J. van Ravesteyn in een tweetal artikelen onder de titel 'Stadsontwikkeling van Rotterdam in het begin van deze eeuw' uitvoerig en ruim gedocumenteerd over het aandeel van De Jongh hierin geschreven. Wanneer hij in de aanhef verklaart goed te doen met iets te zeggen over de stadsontwikkeling in het begin van de twintigste eeuw, vervolgt hij: 'Wie dit wil doen, begint te zeggen De Jongh, zoals men Rose zegt als men spreekt over de uitbreiding van Rotterdam in een voorafgaande periode, in de midden-decennia van de vorige eeuw.

Toch is er een cardinaal verschil tussen beiden.

Rose, al heeft hij óók voor de haven gewerkt, is toch vóór alles